

NAKLADAĆ (75) *vb impf*

Wszystkie a jasne (w tym w pierwszym i drugim 3 r. błędne znakowanie).

inf nakładać (15). ◇ *praes* 1 sg nakładam (12). ◇ 2 sg nakładasz (3). ◇ 3 sg nakłada (10). ◇ 1 pl nakładamy (1). ◇ 3 pl nakładają (4). ◇ *praet* 1 sg m nakładam (1). ◇ 3 sg m nakładał (6). ◇ 1 pl m pers -śmy nakładali (1). ◇ 3 pl m pers nakładali (3). *subst* nakładały (1). ◇ *fut* 1 sg m będę nakładał (1). ◇ 3 sg m będzie nakładał (1). ◇ *imp* 2 sg nakładaj (4). ◇ 3 sg niechaj nakładaj (1). ◇ *con* 3 sg m by nakładał (1). ◇ 3 pl m pers by nakładali (3). ◇ *impers praet* nakładano (1). ◇ *con* by nakładano (1). ◇ *part praes act* nakładając (5).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. Płacić,łożyć pieniądze na co, ponosić koszt; *impendere, sumptum subministrare a. suppeditare* *Mącz*; *inumere Calep*; *facere sumptum Cn* (33) : *GliczKsiąż* I6 [2 r.], M; *KrowObr* 128; *Insumo*, *Nakładam/ wielki koszt czynię. Mącz* 433a, 432c; *HistRzym* 49v; *Calep* 547a.

nakładać na kogo, na co (17): *GliczKsiąż* Mv; to coby na żywe Obrazy nakładać mieli/ na flugi Boże/ na vbogie żaki [...]/ na wdowy/ to nakładają na martwe pniaki *KrowObr* 117, 117; *RejWiz* 113v; *vpominał* ie na kazaniu aby sobie lepiej poczynali/ a na ty kramy nie nakładali *BielKron* 193, 149, 270v [2 r.]; *HistRzym* 49v, 50, 51v; *Iuż y tam y sam macam/ na lzpīgi nakładam BielSat* G3; *RejZwierc* 26v, 152; *Oczko* 18v; *BielSen* 17; *BielSjem* 25.

nakładać z czego (2): *BielKron* 140v; *De suo impendere, Z fwyh dóbr nakładać. Mącz* 289a.

nakładać komu (7): *GliczKsiąż* Mv, P; *ADryanus Cefarz od Tráianá vftáwiony/ [...] nakładał na náuki tym ktorzy fie vczyli BielKron* 149; *Mącz* 205d, 222c, 289a; *Kościół Boży iáko mátká dobra ma opátrzáć/ áby vbodzy/ którym nie máią z kąd rodzice nakładać [opibus iuvari non possunt JanStat* 224]/ mieli fie gdzie vczyć *SarnStat* 199.

W połączeniu szeregowym (1): *miłofnice będzie myał z doftátkyem/ they będzie dodawał/ nakładał/ kupował y íprawował. GliczKsiąż* P.

W charakterystycznych połączeniach: nakładać skąpie (2), *ściślo, wiele* (3); *nakładać z dobr, z pieniędzy; nakładać synowi; nakładać na kramy, na lekarstwa, na mnie* (2), *na naukę* (2), *na obrazy* (2), *na posły, na szpiegi.*

Zwroty: »pieniądze, z pieniędzy nakładać« (4;1): *BielKron* 140v; *Ale oštátnie dwa pieniądzá na nas (ieflímy dobry Krześcijáni) nakładamy HistRzym* 51v, 49v, 50; *BielSjem* 25.

»nie trzeba nic nakładać [na co]« = pomagać czemuś (1): *Ale skoro fie ípłyną [dwie strużki wody]/ wnet fie iedná sftanie/ Nie trzebá na lekárftwo nic nakładać na nie. RejWiz* 113v.

Szereg: »do dawać pieniędzy, nakładać« (2): *Ille mihi sumptus subministrat, On mi pieniędzy dodáye/ Nakłada mi. Mącz* 222c, 432c.

2. Wkładać coś do czegoś, na coś; ładować; *imponere Mącz, Vulg, PolAnt Cn; immitere, impendere Mącz* (15) : *Impendo, Nakładam/ kładę/ przidávam. Mącz* 289a, 310d; *Arrigo – Podnofzę, nakładam. Calep* 98a.

nakładać co (2): *áno kilká Szláhcícow z wozy/ rąbią/ y nakładają na wozy drwá Páná mego. GórnRozm* G2v; *SarnStat* 1230.

nakładać co [= *tworzyć coś kładąc jedno na drugie*] (1): Ták wiele ryb ieft w tey ziemi [*w Islandyje*]/ iż ná kilka dziefiąth łokci ná zwyfz iáko domy kupy nákládáią ryb luchych wielkich morfkich *BielKron* 294v.

nakładać czego (2): wyął fkalety pyenyedzi wążell fchuftką wftodolye nowey gdi gnoyv thenze mloczek nakladał. *LibMal* 1544/92v. Cf *Zwrot*.

nakładać wiele czego (1): *Strum* I cf *nakładać za co*.

nakładać na co (5): *RejWiz* 93; In corbitam immitto, Nákládam ná łódz. *Mącz* 65c; *RejZwierc* 32v; *PaprPan* Dd3v; *GórnRozm* G2v.

nakładać za co (1): A kiedy ma fuknię płótnem podbitą/ tedy płótno przerznie/ támże zá podfzewkę wielé ich nákládáią *Strum* I.

W charakterystycznych połączeniach: *nakładać wiele*; *nakładać na łódź*, *na misy*, *na przodek*, *na wozy*; *nakładać za podszewkę*; *nakładać gnoju*, *ryb*; *nakładać drwa*, *towary*; *nakładać wozy*.

Zwrot: *peryfr.* »nakładać [komu] na szyję konopianych pasow« = *wieszać* (1): Nákládał im [*Chabry Boleśław poganom*] ná fzyie konopniánnych páfow. *PaprPan* Dd3v.

W przen (1) :

Zwrot: »[komu] nakładać sławę« = *udzielać komu sławy* (1): Zdárzenie mężá/ ieft w ręku páńfkich/ á oóbie vczoney nákláda sławę fwoię [*imponet gloriam suam*] *BudBib Eccli* 10/5.

a. *Napełniać [co]* (2) : y tego doyżrzeć/ áby wozy iednákie nákládáli *GostGosp* 80.

Zwrot: »nakładać brzuch [czym]« (1): Abowiem to iácy przedsięwzięcie biorą/ áby dni niektórych náznáczonych pokármy brákuiąc/ od niektórych fie zátrzymawfzy/ nákládáli brzuch inemi pokármy. *WujJudConf* 190.

3. *Nauczać, przyzwyczajać, wdrażać kogoś do czegoś*; *assuefacere* *Mącz*, *Cn*; *erudire* *Mącz* (4) : *Asuefacio* Nákládam/ Náuczam. *Mącz* 116d.

nakładać kogo (1): *Assuefacere*, Nákládác kogo. *Mącz* 427b.

nakładać ku czemu (1): *Erudire laboribus iuventutem*, Ku pracam nákládác. *Mącz* 359d.

Zwrot: »zwyczaj [komu] nakładać« = *przyzwyczajać* (1): Potrzebá tedy wyelka yeft áby dzyecyom zwyczaj dobry z młodu rodzicy nákládáli. *GliczKsiąż* D8v.

4. *Nawiązywać kontakty, przestawać, prowadzić rozmowy, postępować [z kim]* (11) : *BielŻyw* 148; A od tego czáfu począł dobrze s Papieżem nákládác *BielKron* 146, 167v, 212v; *BielSat* D2; *BielRozm* 26; Co fie džiało/ džiało fie z fzátańfkiey chytrości/ Z którými on nákláda *GosłCast* 61.

W charakterystycznych połączeniach: *nakładać dobrze*, *miłościwie*; *nakładać z mnichy* (2), *z papieżem* (2), *z Turki*, *z ubogimi*.

Zwroty: »przyjacielskie nakładać« (3): Abowiem gdy Mátiálz był w Prádze w więzieniu od Władziśławá/ przyjaćielńkie fnim nákládał iáko Gubernator. *BielKron* 327v, 400v, 435v.

»towarzyskie nakładać« (1): ále iż to bes zazdrości być niemoże/ przetho ia s wámi ze wfzyfłkimi towarzyfkie nákládam. *BielSpr* 47v.

5. *Zwroty o różnych znaczeniach* (12) :

»nakładać głowy« = *podśluchiwać* (1): Ták piękność wyślawiáły fłodziuchnémi fłowy: A ia/ bym wfzytko fłyfzał/ nákládałem głowy. *PudłFr* 67.

»[z *kim*] w płodzie nakładać« = o *płodzeniu potomstwa* (1): [*Amazonki*] s łafyady/ á z obcemi ludźmi w płodzie nakładály/ áby łnadź rod ich nie łczędł *GliczKsiqż* B5v.

»(łaskawe) ucho (*a. ucha, a. uszu*) nakładać« [*w tym: komu, czemu* (3), *ku czemu* (2), *na co* (1)] = *wysłuchiwać, przychyłać się do prośby; aures aceommodare* *Modrz* [szyk zmienny] (6): *RejPs* 32v, 170v; Nie dobywayże ty tedy ięzyká łwégo/ ná Vrząd Páltyrzá twégo: ále ná iego ięzyk vchá łwégo nakładay *OrzQuin* Gv; A przeto Krol/ niechby nie nakládał vłzu názbyt hárdem mowam *ModrzBaz* 20; *Phil* S4; *SzarzRyt* B.

»nakładać ucha, uszy« = *podśłuchiwać* [szyk zmienny] (3:1): *RejKup* h7v, m5v; Takie przifmaki łtarzec on ku cnocie dawał Wnukowi/ a iam/ ucha nakładaiąc/ łtawał *KochSat* C2; *GórnTroas* 44.

Synonimy: 1. płacić; 2. napełniać; 3. nauczać, przyzwyczajać.

Formacje współrdzenne cf KŁAŚĆ.

Cf NAKŁADANIE

ES